

Pojedeme na Kladno, nebo do Kladna?

Jaromír Kozák (student Ústavu českého jazyka a teorie komunikace FF UK)

„Večer jedeme do Kladna!“ křičí mamka. „Snad na Kladno, ne?“ říkám udiveně. „A my se budeme vracet na Louny?“ Ale mluvím pravdu, když říkám, že se používá spojení „na Kladno“ a ne „do Kladna“? Tvoří Kladno nějakou výjimku? Do Loun, do Prahy, do Mostu, do Chomutova, do Kadaně. To samé v Praze, v Mostě – ale na Kladně. Nemůžu říct v Kladně nebo do Kladna?

Používáme spojení zeměpisného jména s předložkou jako v Karlových Varech, na druhé straně pak na Smíchově, na Vinohradech, na Malé Straně. Kdybychom dnešním mladým Pražákům řekli, že pojedeme do Vinohrad, ťukali by si na čelo. U těchto tří případů se předložka *v* se zeměpisným jménem nepoužívá. Co ale pak to Kladno? U Kladna mohu zvolit obě varianty – jak *na Kladně*, tak *v Kladně*. Stejným případem je pak Mělník, Ruzyně a Vsetín.

Internetová jazyková příručka nahlíží na tento jev z hlediska historického. Předložka *na* byla spojována se jmény osídlených i neosídlených měst, která ležela výše než osídlená nebo neosídlená města sousední, dále se jmény osad, které ležely na horních tocích řek nebo potoků, nebo také s osadami, které vznikly v místech, v jejichž pomístních názvech byla předložka *na*. Dnes je spojení zeměpisného jména s předložkou *v(e)*, nebo na záležitosti vžitosti, tradice, ustálenost, ale ne vyjádřením výškových rozdílů. Předložka *na* je častěji typická pro kontext lokální. Stejně to vysvětluje autor článku v Naší řeči z roku 1924. K již zmíněným příkladům s předložkou *na* dodává *na Žižkově*. Zdůrazňuje, že cit pro to mají příslušníci kraje. Domnívá se, že pokud Pražák řekne *v Dobříši* nebo *v Kladně*, nemělo by se to pokládat za chybu.

Ale spojení s předložkou *v(e)* má celonárodní charakter, nezávislý na tradici. Ve variantách *v Mělníku*, *v Kladně* převažuje předložka *v(e)* jako varianta stylově bezpříznaková, univerzální a komunikativně neutrální. Při použití *na Praze 4* nejde o význam lokalizace, ale o navyklé pojmenování úřadu nebo veřejné instituce. K vyjádření lokalizace slouží předložka *v*: *v Praze-Bubenči*, *v Praze na Vinohradech*.

Pokud použijeme předložku *na* a 4. pád, vyjadřujeme směr pohybu: jedeme na Prahu, na Domažlice. Pokud zvolíme předložku *do*, vyjadřujeme cíl: jedeme do Prahy. Co ale dubletní tvary *v Kladně*, *na Kladně*? Předložka *na* a 4. pád podstatného jména může rovněž vyjadřovat cíl: jedeme na Kladno – jedeme do Kladna. Z kontextu zjistíme, zda jedeme přímo do města, nebo směrem na Kladno nebo Mělník.

Takže pravdu jsem měl já i mamka. Jsou dvě možnosti – *na Kladno* i *do Kladna*. Takže nemůžeme říct, že někdo použil špatnou možnost, protože *na Vsetíně* bych třeba nepoužil, řekl bych *ve Vsetíně*, což je taky správně. Musím tedy kamarády z Mělníka a Kladna poučit, že jde obojí. „No vidíš, takže jsem měla pravdu i já!“ směje se mamka. „Přesně tak, ať použiješ *v(e)*, nebo *do*, vždy je to správně!“